

Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų
skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų
stipendijoms sutarties
priedas

**(Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų
stipendijoms ataskaitos forma)**

**VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ SKYRIMO VILNIAUS MIESTO
ISTORIJS TYRĖJŲ STIPENDIJOMS ATASKAITA***

2021-01-09 d.
Vilnius

Sutarties data ir numeris: 2020-06-15, sutartis Nr. A291-1004/20

Ataskaitos pildymo data: 2021-01-09

I. Atlikti Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimai, už kuriuos buvo skirta stipendija (*teksto apimtis iki 15 puslapių*) (*pridedama atlikto tyrimo elektroninė kopija*).

Tyrimo tema „Kilmingųjų herbai Vilniaus senamiesčio gatvėse: atraskime, pažinkime, parodykime“. Ši tema buvo orientuota į 2020 metų Vilniaus miesto savivaldybės patvirtintą temą „Vilniaus vietovardžiai, Vilniaus gatvės ir aikštės (tyrimai ir aprašai)“. Šiuo tyrimu buvo siekiama praskleisti paslapties šleifą ir nubraižyti ryškesnį Vilniaus senamiesčio gatvėse pasislėpusių kilmingųjų herbų žemėlapi. Taigi tyrimo tikslas – atlikti Vilniaus senamiesčio gatvėse esančių kilmingųjų (didikų ir žemesniojo rango bajorų) herbų fotofiksaciją, istorinę bei heraldinę analizę ir parengti apibendrinto pobūdžio ataskaitą su iliustracijomis. Tyrimas buvo daugiasluoksnis. Pirmiausia, buvo atliekama Vilniaus senamiestyje esančių kilmingųjų (didikų ir žemesniojo rango bajorų) herbų fotofiksacija. Fiksuoti Cherptavičių, Goštautų, Glebavičių, Nagurskių, Pacų, Sapiegu, Radvilų, Tiškevičių ir kitų giminių atstovų heraldikos šaltiniai. Antra, buvo parengiami šių herbų aprašai, atliekama nuosekli analizė. Nuosekliai nagrinėta Alberto Kojalavičiaus-Vijūko, Simono Okolskio, Kasparo Niesieckio, Adamo Bonieckio ir kitų herbų medžiaga. Tyrinėjant šią temą buvo būtina įsigilinti ir į svarbius istorikų, kultūrologų, paveldosaugininkų, dailėtyrininkų, literatūrologų ir kitų mokslininkų darbus. Analizuoti Edmundo Rimšos, Agnės Railaitės Bardės, Mindaugo Paknio, Rimvydo Petrausko, Genutės Kirkienės, Rūtos Janonienės, Jolitos Liškevičienės, Mortos Baužienės, Marijos Matuškaitės ir kiti darbai. Trečia, Lietuvos atminties institucijose buvo renkama ir analizuojama tyrimą papildanti medžiaga, pavyzdžiui, senieji rankraščiai, spaudiniai, genealoginiai medžiai, genealoginės schemas, daiktai su kilmingųjų herbais ir pan. Buvo nagrinėjami Lietuvos valstybės istorijos archyve, Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, Bažnytinio paveldo muziejuje saugomi eksponatai bei vertybės. Taip pat vertingos informacijos buvo rasta Kultūros paveldo departamento Kultūros vertybių registre (prieiga internetu: <https://kvr.kpd.lt>). Ketvirta, surinkta, išanalizuota ir apibendrinta medžiaga bei herbų iliustracijos su nuorodomis į konkrečias senamiesčio vietas pateikta ataskaitoje (Žr. 3 priedas). Ataskaitos forma pasirinkta labiau panašesnė į nedidelio turistinio pobūdžio leidinio formatą, kuriame pateikiama moksliniais tyrimais grįsta medžiaga. Rengiant tyrimo ataskaitą buvo stengiamasi, kad pateikimas būtų labiau orientuotas į plačiąją visuomenę, būtų įdomesnis, žaismingesnis ir lengviau patraukiantis dėmesį. Dėl šios priežasties visos vietos, kuriose buvo rasti kilmingųjų (didikų ir žemesniojo rango bajorų) herbai buvo suskirstyti į trumpesnes arba ilgesnes stoteles. Pavyzdžiui, su pirmąja stotele „Šv. Pranciškaus Asyžiečio ir Bernardino Sieniečio bažnyčia“ susijusios net šešios heraldikos įdomybės, skaitytojai ar lankytojai kviečiami užėti į bažnyčios vidų, skirti daugiau laiko ir nuosekliai apžiūrėti kiekvieną herbą. Tuo tarpu, trečiojoje stotelėje „XVIII a.

Chreptavičių moterims skirta memorialinė lenta su herbu“ skaitytojai ir turistai kviečiami stabtelėti ir pakelti akis į rytinį Šv. Jonų bažnyčios fasadą. Pažymėtina, kad skaitytojams po kiekvieno objekto yra pateikiamas ir papildomas literatūros sąrašas. Rekomenduojamuose leidiniuose besidomintieji galėtų rasti papildomos informacijos apie heraldiką, dominančius objektus, asmenis ir pan. Rengiant ataskaitą stengtasi, kad ji būtų laisvesnio pobūdžio, o ateityje galėtų virsti įdomiu leidiniu heraldika besidomintiems miestiečiams ir turistams.

II. I punkte nurodytų atliktų Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų reikšmė Vilniaus miesto savivaldybei (teksto apimtis iki 15 puslapių).

Pažymėtina, kad atlikus šį tyrimą buvo galima ne tik atrasti Vilniaus senamiesčio gatvėse esančius kilmingųjų herbus, tačiau ir juos pradėti pažinti, „prakalbinti“. Šiame tyrime Vilniaus senamiesčio gatvės atsiskleidžia kaip gana turtingas ir įdomus heraldikos objektų žemėlapis. Fiksuoti Chreptavičių, Goštautų, Glebavičių, Nagurskių, Pacų, Sapiegų, Radvilų, Tiškevičių ir kitų giminių atstovų heraldikos šaltiniai, atlikta nuosekli jų analizė, kurios svarbiausi aspektai pristatomi parengtoje ataskaitoje. Tikėtina, kad artimiausiais metais papildžius šią ataskaitą, būtų galima išleisti heraldika besidomintiems miestiečiams ir miesto svečiams skirtą leidinį.

Akcentuotina, kad buvo suspėta pirmuosius tyrimo rezultatus pristatyti tiek akademinėi bendruomenei, tiek plačiajai visuomenei. 2020 metų rugsėjo 19 d. Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos organizuotame seminare visuomenei perskaityta paskaita „Heraldikos tyrimų labirintai“. Paskaitoje greta kitos informacijos buvo pristatyti ir šio tyrimo rezultatai. Paskaita vyko Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose (Žr. 1 priedas). 2020 metų gruodžio 3 – 4 d. Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose nuotoliniu būdu vykusioje XVIII a. LDK tyrėjų tarptautinėje konferencijoje „Vyrai ir moterys: statusas, santykiai, įvaizdžiai“ perskaičiau pranešimą „Herbas kilmingos XVII – XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moters gyvenime – svarbi identiteto dalis?“. Šiame pranešime buvo pristatyti ir pasirinktai temai aktualūs šio tyrimo rezultatai (Žr. 2 priedas.)

III. Numatomas Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų tęstinumas, kita aktuali Vilniaus miesto savivaldybės istorijos mokslo tyrimų informacija (teksto apimtis iki 15 puslapių).

Tyrimo „Kilmingųjų herbai Vilniaus senamiesčio gatvėse: atraskime, pažinkime, parodykime“ veiklos tęstinumas:

1. Šiuo metu yra rengiamas straipsnis recenzuojamam, tęstiniam mokslo leidiniui „XVIII amžiaus studijos“. Straipsnyje bus pristatomi šio tyrimo rezultatai. Planuojama straipsnio apimtis iki 1 autorinio lanko. Straipsnio pateikimo terminas – 2021 metų kovo 31 d.
2. Su leidinio „Voruta“ redakcijos atstovu yra susitarta dėl mokslo populiarinimo straipsnio antrajam šių metų leidinio numeriui. Straipsnyje bus pristatomi šio tyrimo rezultatai. Planuojama straipsnio apimtis iki 1 autorinio lanko. Straipsnio pateikimo terminas – 2021 metų II ketvirtis.
3. Tikėtina, kad pagerėjus situacijai, susijusiai su COVID-19, dar šiais metais papildžius šią ataskaitą reikiama informacija, bus įmanoma išleisti leidinį skirtą visiems besidomintiems Vilniaus senamiesčio gatvėse esančiais kilmingųjų (didikų ir žemesniojo rango bajorų) herbais.
4. 2021 metų gegužės 13 – 14 d. Kaune Vytauto Didžiojo universitete vyks tarptautinė mokslinė konferencija „LDK didikų Pacų giminė ir Lietuvos Barokas“, kurioje pristatysiu pranešimą pavadinimu „Pacų heraldikos tradicija ir giminės didybės atspindžiai“. Pranešimo metu bus pristatomi ir šio tyrimo metu rasti Pacų heraldikos šaltiniai, jų analizė.
5. Paminėtina, kad tyrimo ataskaita arba atskiros jos dalys, atsiradus poreikiui, galėtų būti talpinamos Vilniaus miesto savivaldybės ir Vilniaus turizmo informacijos centro internetiniuose puslapiuose. Ši medžiaga galėtų būti itin vertinga gidams, turizmo specialistams. Tokiu būdu tyrimo rezultatai pasiektų platesnį visuomenės ratą. Akcentuotina, kad galimos platesnės tyrimo rezultatų pritaikymo perspektyvos,

pavyzdžiui, informacijos talpinimas interaktyviose maršrutų programėlėse, medžiagos išvertimas į kitas užsienio kalbas ir pan.

IV. I-II punktuose nurodytą informaciją pagrindžiantys priedai (*pateikiami aktualūs ir reprezentatyvūs priedai*) (*pridedama*).

1 priedas. Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos padėka už dalyvavimą 2020 m. rugsėjo 19 d. organizuotame seminare visuomenei ir perskaitytą paskaitą „Heraldikos tyrimų labirintai“. Paskaitoje greta kitos informacijos buvo pristatyti ir šio tyrimo rezultatai (1 lapas). Pastaba: paskaita vyko Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose.

2 priedas. 2020 m. gruodžio 3 – 4 d. Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose vykusios XVIII a. LDK tyrėjų tarptautinės konferencijos „Vyrai ir moterys: statusas, santykiai, įvaizdžiai“ programa. Šioje konferencijoje perskaičiau pranešimą „Herbas kilmingos XVII – XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moters gyvenime – svarbi identiteto dalis?“. Šiame pranešime buvo pristatyti ir pasirinktai temai aktualūs šio tyrimo rezultatai. (5 lapai). Pastaba: konferencija vyko nuotoliniu būdu.

3 priedas. Tyrimo „Kilmingųjų herbai Vilniaus senamiesčio gatvėse: atraskime, pažinkime, parodykime“ analizė (27 lapai).

Dr. Gabrielė Jasiūnienė

(Stipendijos gavėjo vardas, pavardė ar organizacijos atstovo pareigos, vardas ir pavardė)

 (parašas)

* Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų stipendijoms ataskaita gali būti papildoma kita informacija atsižvelgiant į Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo Vilniaus miesto istorijos tyrėjų stipendijoms nuostatų 28 punktą.